

دانشگاه و صلح

تألیف

زینب صدوقی

www.ketab.ir

مؤسسه پژوهشی انتشاراتی
مشنور فرهنگ صلح

www.ketab.ir

دبیر مجموعه مژگان دستوری

هرگونه اقتباس و استفاده از این اثر مشروط به اجازه کتبی از ناشر است.

حق چاپ محفوظ و مخصوص انتشارات منشور صلح است.

تلفن: ۰۹۱۲۴۹۸۴۵۰۷-۸۶۰۷۰۳۸۰

دفتر نشر: تهران، خ کریم خان زند، خ ایرانشهر، ساختمان کسری، پ ۱۹۷، طبقه چهارم

جنوبی

فروشگاه: تهران، خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، طبقه

همکف، واحد ۳۱۷

تلفن: ۶۶۴۶۶۰۰۱ - sociologybookstore تلگرام، andishe ehsan اینستاگرام

سرشناسه	: صدوقی، زینب، ۱۳۶۳-
عنوان و نام پدیدآور	: دانشگاه و صلح / نویسنده زینب صدوقی.
مشخصات نشر	: تهران: منشور صلح، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۱۸۴ ص.: مصور، جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۰۱-۲۴-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۱۵۸-۱۷۲.
موضوع	: صلح -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Peace -- Social aspects
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Universities and colleges -- Social aspects
موضوع	: دانشگاه‌ها و مدارس عالی -- ایران -- جنبه‌های اجتماعی
موضوع	: Universities and colleges -- Social aspects—Iran
رده‌بندی کنگره	: ۵۵۳۸JZ
رده‌بندی دیویی	: ۱۷۲/۳۲۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۶۱۸۲۰۰

عنوان: دانشگاه و صلح
تألیف: زینب صدوقی
ناشر: منشور صلح
با همکاری: مؤسسه مطالعات فرهنگی اجتماعی
شمارگان: نسخه
نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۰
قیمت: ۵۰۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۰۱-۲۴-۹

فهرست

۷.....	سخن آغازین.....
۱۰.....	فصل اول: آموزش عالی و صلح، مفاهیم و رویکردها.....
۱۳.....	واکاوی مفهومی صلح و رویکردهای نظری.....
۱۳.....	وقتی از صلح صحبت می‌کنیم از چه چیزی حرف می‌زنیم؟.....
۱۴.....	انواع صلح.....
۲۲.....	خشونت در تقابل با صلح.....
۲۵.....	صلح به مثابه فرهنگ.....
۲۷.....	صلح در نظریه‌های روابط بین‌الملل.....
۲۸.....	صلح در نظریات جریان اصلی.....
۳۲.....	صلح در نظریات انتقادی.....
۳۶.....	پایداری.....
۴۱.....	بررسی مفهوم آموزش عالی.....
۴۴.....	کارکردها و رسالت دانشگاه.....
۵۹.....	فصل دوم: دانشگاه چه نقشی در ترویج فرهنگ صلح دارد؟.....
۵۹.....	ترویج فرهنگ صلح از دریچه کارکردهای دانشگاه.....
۵۹.....	ارتباط آموزش دانشگاهی و صلح.....
۷۳.....	دوره مطالعات صلح.....
۷۶.....	میانجیگری.....

سخن آغازین

جهانی شدن فراتر از مسائل بومی و ملی که پیش روی بشر نهاده، منجر به بروز نگرانی ها و شکل گیری نیازهایی در عرصه بین المللی شده است که منحصر به جامعه خاصی نیستند و از آنجا که دغدغه ای همگانی محسوب می شوند، همکاری بین افراد ملت ها و دولت ها را در محیطی امن و صلح آمیز و به دور از تقابل و خشونت، اجتناب ناپذیر می سازد. همچنین با توجه به اراده جهانی مبنی بر تحقق توسعه همه جانبه، ترویج فرهنگ صلح و مدارا به عنوان پیش شرط توسعه، واقعیتهای انکارناپذیر است و اهمیت آن بیش از پیش آشکار می شود. چرا که به اذعان بسیاری از اندیشمندان، فرهنگ صلح از اهدافی حمایت می کند که طرفدار توسعه پایداری و بیشترین رفاه و مزیت را برای بیشترین افراد تضمین می کنند.

در حالی که طی سال های اخیر تلاش های زیادی به شکل فردی یا سازمان یافته و همچنین در قالب نظریه پردازی و اقدامات عملی در ترویج فرهنگ صلح انجام شده است، ولی علی رغم تمامی این تلاش ها همچنان چالش جنگ و خشونت پیش روی بشر قرار دارد و میلیون ها تن در شرایط خشونت بار و ترس آور زیست می کنند. از سوی دیگر در بسیاری از کشورها روندهای تربیتی - آموزشی و ساختارها به نحوی است که افراد جامعه نسبت به هم بی اعتمادند، در قبال یکدیگر احساس مسئولیت نمی کنند، خودمحور بوده

و هیچ تعلق خاطری به منافع جمعی ندارند، برای بقاء و پیشرفت خود به دیگران آسیب می‌زنند و رفتارهای پرخاشگرایانه و خشونت‌آمیز از خود بروز می‌دهند. در این راستا صاحب‌نظران فراتر از اقدامات صورت گرفته، بر تغییرات ذهنی و نگرشی افراد تأکید دارند و بنابراین امروزه تلاش‌های نظری و عملی نیز بدین جهت سوق داده شده است. سازمان آموزشی، علمی و فرهنگی ملل متحد (یونسکو) نیز محور فعالیت‌هایش را بر این فرض قرار داده که هر رفتاری، بازتابی از تمایلات ذهن و نگرش انسان است. جنگ و خشونت ناشی از ذهن انسان‌هاست و در مقابل، صلح نیز بر ساخته ذهن بشر است. بنابراین می‌توان انتظار داشت با پرورش ذهن از طریق فرآیند یاددهی و تغییرات بینشی و نگرشی، تغییرات رفتاری به‌سوی صلح را شاهد باشیم.

بدیهی است که شکل‌دهی به فرهنگ صلح و ترویج آن در عرصه داخلی و بین‌المللی، نیاز به خرد جمعی و همکاری تمام افراد و نهادها دارد. در این میان، سهم نهادهای آموزشی - به‌عنوان نهادی که دغدغه پرورش ذهن و فکر افراد را دارد - در تربیت شخصیت صلح‌طلب و ترویج فرهنگ صلح، شایان توجه است. با توجه به اهمیت مشارکت این نهاد در پیگیری هدف صلح و دوستی، در این کتاب به بررسی نقش دانشگاه - به‌عنوان عالی‌ترین نهاد آموزشی پس از دوران متوسطه - در ترویج فرهنگ صلح خواهیم پرداخت. نباید از نظر دور داشت که تجربه جنگ‌ها و خشونت‌هایی که تابحال اتفاق افتاده، مؤید این مطلب است که به لحاظ تاریخی در بسیاری از موارد دانشگاه‌ها و دیگر نهادهای آموزشی، مسئولیت کمک به توسعه صلح در عرصه جهانی را برای خود متصور نبوده‌اند. شاید این مسئله تا حدودی به دلیل روح فرهنگی و وابستگی مالی به بخش‌های دولتی و خصوصی بود که به تضعیف نقش دانشگاه‌ها به‌عنوان عاملان و کارگزاران تغییرات فرهنگی منجر شده و باعث شد دانشگاه‌ها نقش قابل توجهی در ترویج خشونت در عرصه داخلی و بین -

المنلی داشته باشند. ارتباط دانشگاه با ترویج خشونت در بهترین حالت، به شکل نهاد مشورتی و در بدترین حالت، به شکل مشارکت فعالانه قابل بررسی بود. گذشته از دانشگاه‌های نظامی که آموزش جنگ را بر عهده داشتند، فنون جنگ در بسیاری از دانشگاه‌های غیرنظامی نیز آموزش داده می‌شد و همچنین دانشگاه‌ها در خلال پژوهش‌هایی که انجام می‌دادند، محلی برای تولید دانش مورد نیاز در خصوص جنگ و خشونت بودند. ولی در چند دهه گذشته، به واسطه تحولات چشم‌گیری که در حوزه‌های مختلف زندگی و دانش بشری رخ داده است، دانشگاه‌ها نیز متحول شده‌اند و امروزه در برخی از دانشگاه‌ها دوره مطالعات صلح، به عنوان راهی برای تغییر مسیر دانشگاه و حرکتی برای مقابله با کارویژه‌های قبلی برگزار می‌شود. هرچند در رویکردهای قدیمی‌تر جنگ به عنوان پدیده‌ای اجتناب‌ناپذیر در نظر گرفته می‌شد، در نگاه فعلی، انسان و توسعه انسانی و هر آنچه زمینه را برای بالندگی فرد آماده می‌کند، مورد تأکید قرار گرفته است. بر اساس آنچه گفته شد، فرض بر این است، دانشگاه‌ها می‌توانند به عنوان ابزاری برای پیشبرد ایدئولوژی، فرهنگ و گفتمان غالب عمل کنند و نمی‌توان از کارکرد فرهنگی و سیاسی آن‌ها غافل ماند. در ادامه از کارکرد دانشگاه در جهت مشروعیت‌بخشی به ارزش‌ها و ترویج فرهنگ بهره گرفته و به این موضوع می‌پردازیم چگونه دانشگاه‌ها امروزه و در عصر وابستگی متقابل می‌توانند در ترویج فرهنگ صلح و پایداری نقش آفرین باشند، همان‌گونه که در دوره‌ای در پیشبرد اهداف جنگ طلبانه و نظامی‌گری دولت‌ها نقش داشتند.